

SZÍNHÁZ ÉS FILM MŰVÉSZET

Mi van a liberális támadások és mellébeszélések mögött?

Ami a magyar színeszet valóban köszönhet Kiss Ferencnek és ami fáj a zsidóknak és a liberálisoknak

A zsidó és a zsidó érdekek szolgálatában álló liberális tollnokok az utóbbi időben sokat támadták Kiss Ferencet, a Corvin-körös európai hírvélművészt, aki a Színész-kamara élén hathatósan segítette kiharcolni a színház- és filmélet zsidóellenességét. Olvasóink tudják, hogy e harcban a tüzéségi előkészítés szerepe e hasábkon a miénk volt, a Kamaráé és Kiss Ferencé a végső rohamozás, amelynek eredménye lett a színházi zsidó töke eltávolításáról és a színházépületek igénybevételéről szóló rendelet, amely magyar kézbe juttatta vissza a zsidóság által elfoglalt kulturális objektumokat. A Kamarának volt bátorsága ahhoz is, hogy a színpadokról a tökével együtt a zsidó színészeket is eltávolítsa, úgy, hogy az elmult időben a színházaknál már csak néhány félszidó színész játszhatott, a telivér „régik kedvencek” visszavonultak a Goldmark-termi gettószínházba.

Rendíthetetlenül előre az új idők útján

Kétségtelen, hogy ezen a téren a legtöbb érdem Kiss Ferencé, ezért lett számla a liberálisok és zsidók szemében. Ismételtel rámutattunk már arra az elmult idők során, hogy a pergőtűszerű támadások a baloldali sajtó részéről ezért érték, bár a támadások nem nevezték nevén a gyereket, hanem állandóan mellébeszéltek, mert annyi bátorság már nem volt bennük, hogy a kultuskormány által kiadott rendelkezést bírálni merték volna. Kiss Ferencről nemcsak mi állapítottuk meg, hanem a Magyar Megújulás folyóirata is, hogy feladta nyugalmát, színpadi diadalmait, a hiúság és a pénz megkísértését és hozzáfogott,

Nem szabad visszavonulni

Helytelenítenénk, mert egyrészt a magyar színpad nem nélkülözheti egyik legnagyobb értékének munkásságát, akit nemcsak az itthoni színpadi és filmművészet és közönség becsül, hanem a külföld is elismeri, másrészt nem szabad azt a látszatot keltenie, hogy a zsidók és csalósaik támadásai késztették visszavonulásra. Bármilyen ok vetnéthet fel a visszavonulás gondolatát, Kiss Ferenc, aki bátran és keményen teljesítette a művészi vezetőre

hogy hajlékot hódítson a magyar szellemnek, kenyeret adjon a magyar színészeknek, — a zsidószellem képviselőinek eltávolításával.

Lehet-e ennél nagyobb merényletet elkövetni a zsidóság ellen, — vetődött fel az önkéntelen kérdés, — és mi jár ezért? Hitelének teljes aláírása, elragalmazása, becsületének körülhurkolása, művészi erejének, tudásának letagadása, körülötte a bizalmatlanság légkörének terjesztése — hangzott a válasz. Mindez a baloldali sajtó részéről valóban meg is történt.

Kiss Ferencet a támadások nem térítették el útjáról. Keményebb fából faragták, sem hogy engedett volna. Ment tovább rendíthetetlenül az új idők szelme által kijelölt úton. Amikor lejárt elnöki mandátuma és sor került a színi és filmkamara kettéválasztására, miniszteri biztos minőségében csak átmenetileg vállalt szerepet s amikor távozott, — bár a Kamara mielőbb visszavárja, — a zsidó liberális sajtótermékek fellélegzettek és kaján cikkeikből kitűnt: azt hitték, hogy a Kamaránál most mindent visszacsinálnak. A helyzet jobb ismeretében azonban lelkendező örömeiket kénytelenek voltunk sürgősen lehűteni.

Távózása után se zúntek meg a támadások, sőt a támadók nekibátorodtak. Mostanában olyanféle hírt is olvastunk Kiss Ferencről, hogy állítólag a színpadtól való visszavonulásra készülne. Nem volt elkeserültség az utóbbi időben beszélni a művészettel, aki vendégszerepléseken vidéken jár és nem tudjuk, hogy a neki tulajdonított nyilatkozatok autentikusak-e, de ha így volna, a legmesszebbmenően helytelenítenénk lépését.

rótt áldozatos magyar kötelességet és a legelősebb támadások előtt sem hátrált meg, most nem adhatja meg a zsidóknak ezt a „ziccert”. Mert ha most visszavonulna a színpadtól, a zsidók és bérenceik ádázott ülnének és saját győzelmeiknek könyövelnék el lépését. Tehát, ismételjük, ezért sem, de ettől függetlenül a magyar színművészet érdekében sem szabad visszavonulnia sem a színpadtól, sem a színészközéletben elfoglalt vezetőpozíciójától.

kális keresztülvitele. Ezzel az elszólással a cikkíró kellő értékére szolgáltatta le további kifogásait is.

Mi nem állítjuk, hogy a Kamarának sikerült minden kérdést közmegelégedésre ideálisan és úgy megoldani, ahogy szeretjük és bizonyára maga is szerette volna, az azonban kétségtelen, hogy a Kamara a korszellem megértésével becsülettel dolgozott a magyar színművészet és színészek érdekében.

Kifogásai közt szerepel a vidéki stagnáció-rendszer és helyteleníti, hogy e téren az olasz példa után indult nem pedig a német példa után, majd azt állítja, hogy a kifogásolt intézkedést azért hozta a Kamara, mert Kiss Ferenc nem ismerte elég alaposan sem a magyar, sem a német színeszet történetét. Ez a vád olyan neveltséges, hogy válasza sem érdemes.

A staggione rendszer elleni támadások hátterében is a zsidókérdés húzódik meg. A rendszer nálunk tényleg nem vált be és a vidéki városok az önálló színtársulati rendszerre térnek vissza, — a Kamara jóváhagyásával. A támadó cikkek úgy állították be a kérdést, mintha a cseretársulati rendszer a Kamara szíviügye lett volna. Megsugathatjuk: nem volt az. Csak a megoldás módja volt ahhoz, hogy a vidéki színházakat már évekkal ezelőtt kivehesse a zsidó színigazgatók kezéből.

A célt elérték s mivel most már nincs mód arra, hogy a zsidóság ezeket az elveszített pozíciókat visszazerezze, a Kamara éppoly szívesen látja az önálló színtársulati rendszert, mint a cseretársulati. A mellébeszélés tehát itt is zsidóérdeket takar.

A fentemlített cikk több okvetetlenkedése szóra sem érdemes, ellenben arra az éles támadására, amelyet Kiss Ferenc ellen mint a Színiakadémia igazgatója ellen intéz, még rá kell mutatnunk.

Támadás a Színiakadémia és az új színészgeneráció ellen

A szóbanforgó folyóirat cikkírója helyteleníti a színésznevelést, alkalmatlannak találja Kiss Ferencet az Akadémia vezetésére s egyebek közt ilyen megállapítást tesz: „Az Akadémiáról kikerült növendékek nem tudnak kifogástalanul beszélni magyar fonetikáról, szövegmondásról, verskezelésről, lélekzési technikáról halvány fogalmuk sincs, színpadi mozgásuk kezdetleges és csiszolatlan, művészi problémát pedig úgy szövelve meg se tudnak közelíteni”.

Szegény újabb magyar színésznevelők alaposan kihuzza a lutrit a liberális cikkírótól, aki — miközben az igazgató felé vág, — végigsuhint rajtuk is. Ha véletlenül igaz lenne, akkor évek óta nem szerződhetett volna fiatal színészt sem a Nemzeti Színház, sem a fővárosi és a vidéki egyetlen színháza. De, hála Istennek, nincs igaz. Nemcsak mi, hanem az egész sajtó, — a liberális lapokat is beleértve, — évek óta a Színiakadémia minden vizsgálódásáról elismeréssel írt. Sokszor tett öszinte gyönyörűségünk a fiatalokban, akikről nem egyszer kellett megállapítanunk, hogy művésziül kész, formás és esti előadásnak is beillő előadást produkáltak a nemzet első színpadán. Ebben a megállapításunkban sem maradtunk egyedül. A liberális cikkíró azonban egyedül marad ezzel a sok kiváló fiatal művészre és az Akadémia egész tanári karára, — köztük a kitűnő Lehotayra, Abonyira, Makaira, Laurisimre, Hegedűs Tiborra, stb.-re, — sértő, méltatlan megállapításával.

Az igazság éppen az ellenkezője. Az elmult években és ezidén is az volt a helyzet, hogy a színigazgatók a végző növendékeket, akik például ezidén különösen kiugró sikert arattak az „Egy pohár víz” című vígjátékban, a vizsgálódásokon szinte valósággal elkapkodták. Általában az Akadémiáról kikerült színészeket a hozzáértők a többiekkel azonnal felismerik, nemcsak művészi alakításaikról s ezeknek kiforrottságáról, hanem fejlett beszédtechnikájukról és szép magyar kiejtésükről is.

Az a naiv megjegyzése szintén szóra sem érdemes, hogy egy művészeti szakiskola vezetésére nem művészt, tehát nem szakembert tartana alkalmazni.

A cikkíróval szemben konkrét példák alapján állapítottuk meg, hogy az utóbbi években egyre emelkedő színvonalat mutatott az akadémiai növendékek teljesítménye és néhány éven belül az Akadémiáról kikerült színészek közül harmincan lettek elismert fővárosi művészek, s közülük tizenheten a Nemzeti Színház tagjai.

A kritikák egész sora és a színházi közönség tízezrei tanúsítják a cikk furcsa, elfogult megállapításának alaptalanságát. Kiss Ferenc tíz éve tanára és hét éve igazgatója az Akadémiának és azóta számos kiváló, országosan ismert művész került ki az intézetből. Azt hisszük, rajta kívül alig akad, aki elért szép sikereit után kétségbevonná, — hogy kapásból csak néhány nevet említsünk. — a Kiss Ferenc igazgatása alatt végzett Ujlaky László, Pataky Jenő, Zsilley Margit, Nizsinszky Tamara, Ungváry László, Szabó Sándor, Lukács Margit, vitéz Benkő Gyula, Szép Ilonka, Lázár Gida, Várady Györgyi, Naszódy Sándor, Fábry László, Rajczy Lajos s a Kolozsvárról és filmen befutott Kamaris Gyula, avagy Szakács Miklós, netán a Szegeden komoly sikert elért Horváth Tivadar és a többi kitűnő fiatal magyar színész művészi tudását.

Az Akadémiával kapcsolatosan is az fáj a cikkírónak, amiről nem beszél, hogy Kiss Ferenc a tanárok és növendékek közt egyaránt nem tűrt zsidót és az elmult iskoláiban a Színiakadémiára még félszidó se

kerülhetett be. Persze, szerintük, mihelyt nincs zsidó az Akadémián, már zenik sem lehetnek jelen.

Ez fáj tehát és azok a kijelentések fájtak, amelyeket Kiss Ferenc előttem a Magyarság részére adott nyilatkozatában tett félszidóellenes. „A legszebb reményekre jogosítanak az Akadémia nyilvános vizsgálódása, — mondotta akkor, — és életemben dokumentálják azt, hogy az elkövetkező színésznevelők tehetségének fejlesztése mellett igazi, tiszta magyar erőlkömben nevelkedik... Nevelésük arra törekszik, hogy a színész, mint ember is, értékesebb legyen. Az Akadémián az idén életbelépett a korszerű honvédelmi ismeretek oktatása is, ennek keretében hazaszeretetre, kötelességtudásra, fegyvelmre s a nemzet ügyével összefüggő minden nemese dologra neveljük az ifjakat”.

Ezek a megállapítások fájnak liberálisoknak és az igazgató ezidei megnyitó beszéde, amelyben egyebek közt azt is monddta, hogy a magyar művészek előtt emerre csodálatosabban bontakozik ki a ködös a tiszta út; rádőbbsent a nemzet a színpad feladatára, nemzetnevelő hatására és kidobja magából azt, aki nem érti, vagy nem értheti meg az új idők szavát és hívását..

Ezek a gerinces magyar állásfoglalások és az elszidósodott, elposványosodott magyar film- és színházi élet megtisztítása fáj a zsidóknak és azoknak a barátainak, akik „valóban nem érthetik meg az új idők szavát”. Az idézett mellébeszélő cikk főidéjének, akinek kapcsolata a zsidósággal igen szoros, — úgy tudjuk, felesége révén esküvel is megerősített, — szintén nyilvánvalóan ezek fájnak. Elsősorban tehát az, hogy Kiss Ferenc kiberudalt a színpadról a zsidókat. Ez a nyílt szolidaritásvallás a zsidókkal számukra a mai időkben valóban megfogy. De nincs mesze az idő, amikor a zsidóságot nemcsak a színházakból távolítják el, hanem az országból és egész Európából is. Vajon a cikkíró vállalja-e a szolidaritást védelmezett kedvenc zsidósággal mind a kitéle-ötítés? Mert ez volna a szép és igazán következetes.

Somogy István

A SZÍNÉSZKAMARA VÁLASZTMÁNYÁNAK ÉRDEKES HATÁROZATAI A VIDÉKI SZÍNJÁTÁSRA VONATKOZÓAN

A Színművészeti Kamara választmánya a vidéki társulatok műsorának és előadásainak fokozottabb ellenőrzése céljából elhatározta, hogy a jövőben fővárosi tagjaiból alakult bizottságok vagy kiküldöttek megfelelően kidolgozott tervezet szerint az összes vidéki színtársulatok előadásait havonként legalább egyszer hivatalosan, előzetes bejelentés nélkül meg fogják látogatni. Elhatározta továbbá a választmány a vidéki színtársulatok előadásai művészi színvonalának biztosítása és fokozása céljából, hogy határozatilag fogja rendezni a vidéki társulatok minden osztályában azt, hogy hány darabot játszhatnak, valamint hogy egy-egy darab előadására hány próbanapon tartoznak előkészülni. A választmány főleg a vidéken tapasztalható mind fokozottabb színészhány ellenúlyozására, valamint a fővárosban és a vidéken egyaránt a rendezőkben mutatkozó nagy hiánnyra való tekintettel felterjesztéssel fordul a kultuszminiszterhez.

A vidéki színészhány, illetve az utánpótlás fokozottabb biztosítása érdekében kéri a választmány a miniszter intézkedését a tekintetben, hogy a színművészeti akadémiát és a színészegyesületi iskolát végzett növendékek, főleg azok, akik esetleg ösztöndíjban is részesültek, legalább egy-két évi vidéki színtársulatnál való működésre köteleztesse.

A mind súlyosabbá váló rendezői és ezen színművészeti csoport utánpótlásában mutatkozó hiány orvoslására pedig kéri a választmány rendezői tanfolyam és átképző rendezői tanfolyamok sürgős létesítését. Előbbit az e pályát választó kezdő utóbbit a már működő, a színpadot ismerő színész jelentkezők részére.

100.000 NÉZŐ KERES EGY ÚJ SZTÁRT...

Állandó refrainja a filmkritikusoknak és egyben a közönség beklódt leveli is igazolják, hogy a magyar filmekben egy vagy két garnitúra szerepel és állandóan ugyanazokat a sztárokat kapják a mozilátogatók. Zalabéri-Horváth produkciója szakított a sablonnal és a Modern Film új filmjében egy új sztárt szerepeltetett végre. Igaz, hogy ez az új sztár, olyan színész, akit Budapest lakosságának legalább 100.000 főnyi tömege már évek óta szeretne filmben látni. Nem is kell pontos statisztikát csinálni, mert a pesti operettek sikereszériának számadataiból könnyen kiderül, hogy legalább 100.000 ember nézi meg Honthy Hanna kedvéért azt az operettet, amelyben Honthy játsza a főszerepet. Ez a 100.000 ember most a Régi nyár filmváltozatában viszontláthatja Honthyt, frissebben, szökében, mint az operett Horváth-kerti premierjén. Partneri Simor Erzsébet, Csontos, Csikós Rózi, Rajnay, Szilassy, Vaszary Piri és a két Pethes.

A MILÁNÓI KULTURÁLIS HETEK SIKERE

Az Illustrazione Italiana — Olaszország legnagyobb képes hetilapja — egészoldalas nagy cikkben számol be a Milanóban most lejáratott kulturális ünnepekről, amelyeken a magyar kormányt Ulléin-Reviczky Antal rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter képviselte. A több képpel kísért cikkben a lap kiemeli a milánói kulturális hetek nagy sikerét,